

Obsah

Zdeněk Stránil, Pavel Havlíček: Geologické poměry okolí města Břeclav	11
Vít Grulich: Nástin botanických poměrů okolí Břeclavi	15
Michal Hrib: Lesy, lesní hospodářství a myslivost v okolí města Břeclav	23
Petr Macháček: Ptáci hnízdící v Břeclavi a okolí	41
Otakar Pražák: Mlýnský náhon v Břeclavi	46
Stanislav Lusk: Břeclav – řeka Dyje a ryby	51
Eva Kočková, Zdenka Žáková, Hana Mlejnková: Řeka Dyje pod Břeclaví	64
Radan Květ: Břeclav podle starých stezek	72
Evženie Klanicová: Archeologické památky na katastrálním území Břeclavi	75
Vladimír Nekuda: Vývoj osídlení břeclovského regionu od příchodu Slovanů do konce středověku	99
Jiří Macháček: Raně středověká aglomerace Břeclav-Pohansko	104
Zdeněk Měřínský: Počátky břeclovského hradu	118
Jitka Dvorská: Výsledky dendrochronologické analýzy dubového roštu pod věží břeclovského hradu	131
Josef Unger: Za tajemstvím břeclovského hradu	134
Miroslav Svoboda: Břeclav za husitských válek	139
Jindřich Obršlík: Majitelé břeclovského panství a velkostatku a jeho územní vývoj v 16.–19. století	147
Jindřich Obršlík: Vliv politických a vojenských událostí na život na břeclovském dominiu v 16.–19. století	153
Pavel Borský, Dagmar Černoušková, Karel Maráz: Stavební vývoj břeclovského zámku	159
Jiří Pajer: Novokřtenci v Břeclavi a okolí	169
Miroslav Geršic: K dějinám Poštorné do počátku 1. světové války	177
Bohumír Smutný: Břeclav a Ldná před r. 1848 na prahu velkých změn	186
Kateřina Smutná: Cukrovarnictví v Břeclavi	191
František Čapka: Obraz průmyslu v Břeclavi v letech protektorátu a v poválečném období	195
Petr Kopečný, Lubor Nedbal: Břeclav 1938–1945	211
Jan Břečka: Břeclavští rodáci ve speciálních operacích druhé světové války	220
Jaroslav Školl: Břeclavská léta 1938–1945 v zápiscích pamětníka	227
Ivan Řeholka: Památky města Břeclavi	244
Emil Kordiovský: Kostel sv. Václava a jeho předchůdci	255
Lenka Matušiková: Břeclavští Židé a jejich rodiny v matričních zápisech 19. a 20. století	267
Jaroslav Klenovský: Židovská obec v Břeclavi – historie a památky	286
Jaroslav Zika: Z historie břeclovské židovské synagogy	295
Jaroslav Zika: Osudy břeclovského židovského hřbitova	303
Emil Kordiovský: Správní vývoj Břeclavi od roku 1848	308
Ivan Štarha: Soudní správa v Břeclavi	315
Emil Kordiovský: Vývoj počtu obyvatel Břeclavi v předstatistickém období	318
Jaroslav Školl: Obyvatelstvo Břeclavi od poloviny 19. století do současnosti	326
Karel Maráz: Typáře, pečeti a znaky Staré Břeclavi a Břeclavi (do roku 1938)	333
Ludislava Šuláková: Příspěvek k dějinám základního břeclovského školství	339
Jan Kostrhun	362
Ludislava Šuláková: Příspěvek k dějinám břeclovského vyššího a odborného školství	366
Darja Kocábová: Břeclavské kroniky uložené ve Státním okresním archivu Břeclav se sídlem v Mikulově	379
Jaroslav Školl: Břeclav v letech 1839–2000	388
Richard Jeřábek: Břeclav a Podluží	407
Lenka Nováková: Tradiční oděv	415
Miroslava Ludvíková: Výšivka na plátně v proměnách času	428
Marta Toncrová: Břeclav – lidová píseň a hudba	440
Zdenka Jelínková: Lidový tanec	447
Eva Večerková: Obřady, obyčeje a slavnosti	459

Geologické poměry okolí města Břeclav

Zdeněk Stránil – Pavel Havlíček

Jarmila Pechová: Řemesla, drobné živnosti, výroby a obchod	474
Karel Fic: O jazyku osad bývalé charvátské kolonizace na Břeclavsku	488
Karel Fic: Mluva v Břeclavi	491
Jana Pospíšilová: Lidové vyprávění	498
Olga Vlasáková: Jožka Horčíčka-Šifar	502
Josef Horčíčka: Lidové pranostiky	505
Kateřina Kouřilová, Miloš Trapl: Břeclavské spolky a politické strany	514
Karel Křivánek: Výtvarný život v Břeclavi	521
Marta Ondrášková: Sto let veřejné knihovny v Břeclavi	529
Evženie Klanicová: Muzejnictví v Břeclavi	541
Otakar Pražák, František Krause: Dvacet let dobrovolné ochrany přírody v Břeclavi	551
Ladislav Klim: Tělovýchova, sport a osobnosti sportovního života Břeclavi	554
Emil Kordiovský: Ediční poznámka	583

k též nářadí a nářadí z doby bronzové. Po horotvorných pohybech v závěru spodního eocénu (Sarmat) za kterých byly příkrovny jižního pásma spolu s naloženými sedimenty odceněny sčleněny vídeňské páneve dalekosahle sumity k severozápadu na ploštinu propoli, dále počátkem badenu k rozsáhlé mořské záplavě, při níž se otevřelo na východě propolní Paratethydy s Indickým oceánem. Koncem badenu se mění vídeňská pánev v důsledku celkové izolace Paratethydy v postupně vysušovaný mořský záliv, který se stal v sarmatu bradickým a v pannomu sladkovodním jezerem. V nejvyšším pannomu a v ploštině (poní?) se v jihozápadní části vídeňské páneve u Mikulova a Valašce uložily zejména říční štěrky a písky se sávkou. Podrobnou litostratigrafií moravské části vídeňské páneve znázorňuje obr. 1, sestavený na základě prací Brzobohatého [2001], Čtyrkočho [1999], Baginy [1993] a Jirůčka a Sedláčka [1990].

Na území města Břeclav vystupují na povrch jen nejmladší (neogenní) sedimenty, reprezentované valtickými vrstvami ploštině (poní?) a sedimenty pannomu (čebelské, dohnané, a brenečské souvrství). Informace o starších sedimentech poskytlo velké množství vrtných, prováděných především na vyhledávání ropy a zemního plynu. Neogenní sedimenty vystupují v malých izolovaných vyvýšeních (obr. 2).

Z kvartérních sedimentů mají největší plošné rozšíření (zrůbněná) uloženiny (sok) vázané především na povodí řeky Dyje. Po obou stranách údolní nížiny Dyje, která je 2-6 km široká, jsou zachovány terasové úrovně písčitého štěrku starších čtvrťohor (pleistocenu). Jejich povrch je místy posízen mrazovými klíny a zvržením z dob zalednění. Nejmladší písčité štěrky vyplňují dna údolních nížin zejména řeky Dyje. Obsahují hořké zbytky zahel-natých kmenů dřev. U Poštorné jsou tyto dřeviny datovány radiokarbonovou meto- dou z níže štěrku ng 16 170 ± 450 mil. let před našim letopočtem, uprostřed štěrku moe- ných 7-12,5 m na 7 990 ± 75 mil. let př. n. l. a z povrchu štěrku 2 6719 ± 60 př. n. l. (obr. 3) Tyto značné rozdíly údajů ukazují, že sedimentace, příp. resedimentace štěrku pokračo- vala až do mladáších čtvrťohor (holocenu). Povrch štěrku údolní nížiny je překryt povodňový- mi hlínami. Veškerá navěze (eolické) sedimenty jsou tvořeny sprašemi, sprašovými hlína- mi a navěznými písky. Chladnomilná fauna ve spraších svědčí o vzniku v ledových dobách (glaciály). Poslední pídy ve sprašovém pokryvu vznikly v dobách meziledových (inter- glaciály). Spolu se zkaženými a jinými metodami (geochemie) umožňují stratifikaci spraší. V okolí Břeclavi nalezli spraše a sprašové hlíny nejmladší době ledové (würm). Mají velmi omezené rozšíření. Větší plošnou rozlohu zaujímají navěze písky. Tvoří duny které vznikly vyvaním jemné písčité frakce z říčních (fluvialních) písčitého štěrku. Duny označované v údolní nížině Dyje místním názvem „hrady“, mají malý protáhlý tvar paralelní s říčním točím. Duny většího rozměru a souvislé plošné rozšíření navězných písků jsou po obou stranách údolní nížiny Dyje. Svahové (délavátní), deluviofluvialní a deluvioeolické sedimenty, zastoupené převážně písčitohlinitými uloženinami, se vyskytují na morfo- logických stupních ve výrazném modelovaném reliéfu krajiny (občasné vodou pročištěná údolí, rozhraní údolní nížiny a terasové stupňovitosti at.). Slatiny, rašelinisté a hlínokaly vy- stupují četná síť ramena a mokřady údolní nížiny Dyje.

Obr. 1 Litostratigrafické schéma moravské části vídeňské páneve [Podle Brzobohatého 2001 a Čtyrkočho 1999 upravil Z. Stránil].